

Sygn. akt I Ca 56/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Arkadiusz Kuta (spr.)

Sędziowie : SO Dorota Twardowska

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant : st. sekr. sąd. Danuta Gołębowska

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2014 roku w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa B. S.

przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w I.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 29 października 2013 roku , sygn. akt I C 300/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) i zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w I. na rzecz powoda B. S. kwotę 5.000 zł (pięć tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 30 czerwca 2014 roku do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałej części ;
2. oddala apelację w pozostałym zakresie ;
3. nie obciąża powoda kosztami procesu za drugą instancję .

UZASADNIENIE

B. S. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w I. kwoty 74.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wydania wyroku tytułem zadośćuczynienia za krzywdę jakiej doznać miał podczas osadzenia w tej jednostce penitencjarnej od maja 2006 roku do daty wniesienia pozwu , to jest 12 marca 2012 roku . Twierdził , że naruszono jego godność przez umieszczenie w celach przeludnionych , niespełniających wymogu 3 m² na osobę , gdzie urządzeń sanitarnych nie oddzielono należycie od części mieszkalnej . Dojść miało także do zaniechań w zapewnieniu odpowiednich warunków sanitarno – bytowych , zajęć kulturalno – oświatowych , spacerów oraz odżywiania co wyrażało się : brakiem ciepłej wody w celach , kąpielą ograniczoną do 7 minut raz w tygodniu , pozbawieniem możliwości wykonywania ćwiczeń fizycznych , brakiem odpowiedniego oświetlenia naturalnego , przebywaniem w zniszczonych i zagrzybionych celach , pozbawieniem spacerów i posiłków w dniach rozpraw oraz zakupu i spożywania innych posiłków , limitowaniem dostępu do telefonu , zmuszaniem do wdychania dymu papierosowego , opieszałym

działaniem administracji , „ zmuszaniem do robienia różnorodnych rzeczy ” , zmuszaniem do picia i mycia się w brudnej wodzie , karaniem dyscyplinarnym za czyny , których nie popełnił . Dalej przedstawiono szeroką argumentację prawną . W podsumowaniu wskazano , że cierpienia psychiczne , fizyczne i zdrowotne powoda ujawniają się : depresją , bezsennością , brakiem orientacji przestrzennej , brakiem kontroli stresu , brakiem kontroli emocji , zanikiem energii życiowej , kłopotami z pamięcią świeżą i długotrwałą , rozstrojem systemu nerwowego , zawrotami głowy , szumem i gwizdami w uszach , pogorszeniem wzroku , niezdolnością do wyrażania uczuć , brakiem zaufania do najbliższego otoczenia i pracowników zakładu penitencjarnego .

Przed nadaniem biegu sprawie powód złożył jeszcze obszerne oświadczenie (pismo datowane na 27 marca 2012 roku) gdzie rozwinął zarzuty opisane w pozwie , podał że w Zakładzie Karnym w I. zarażony został świerzbem , ograniczano mu dostęp do praktyk religijnych , cele nie były należycie wentylowane , spacerowały się w betonowych boksach , światło było okresowo wyłączane , a świetlówki zawierają gaz szkodliwy dla zdrowia , zmuszany był do spożywania posiłków z naczyń użytkowanych uprzednio przez nieznanego mu osoby , wydawane zgodnie z przepisami środki higieny i czystości były niewystarczające , narażano go na kontakty z osobami zaliczanymi do grupy „ grypsujących ” .

Skarb Państwa – Zakład Karny w I. domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia od powoda kosztów procesu podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia sprzed 13 marca 2009 roku . Jednocześnie pozwany zaprzeczył , aby warunki odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności były sprzeczne z obowiązującymi przepisami . Przyznał okoliczność okresowego osadzenia powoda w celach przeludnionych .

Sąd Rejonowy w Iławie , wyrokiem z 29 października 2013 roku , oddalił powództwo oraz postanowił o nieobciążeniu powoda kosztami procesu .

Ustalono , że powód został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu na karę 15 lat pozbawienia wolności za popełnienie przestępstwa z art. 148 § 2 pkt 2 kk. Powód rozpoczął odbywanie kary u pozwanego w dniu 24 maja 2006 r. , a jej koniec przypada na dzień 24 maja 2021 r. Powód przebywał u pozwanego w następujących okresach: od 24.05.2006 r. do 27.12.2006 r. , od 11.07.2007 r. do 18.09.2007 r. , od 03.10.2007 r. do 11.04.2011 r. Osadzony był w celach : oddział (...), oddział (...i (...), oddział (...i (...), oddział (...i (...), oddział (...). Cele miały jedno okno. Kącik sanitarny oddzielony był od części mieszkalnej płytą (...do wysokości pasa. Kąciki wyposażone były w toaletę i zlew. Raz w tygodniu osadzeni mogli korzystać z łaźni, odbywając kąpiel przez okres 7 minut. W każdej z cel działała wentylacja grawitacyjna. Cele były wyposażone w standardowe sprzęty: taborety, szafki, stół. Każdy osadzony dysponował łóżkiem. Stan ogólny cel mieszkalnych oraz ich wyposażenie było odpowiednie, wynikające z uregulowań zawartych w aktach wykonawczych.

Powód był osadzony w Zakładzie Karnym w I.w okresach od 15 marca 2005 r. do 30 września 2005 r. , od 4 kwietnia 2006 r. do 11 kwietnia 2006 r. , od 11 lipca 2006 r. do 1 marca 2007 r. , od 9 stycznia 2008 r. do 3 lipca 2008 r. , od 8 kwietnia 2009 r. do 7 kwietnia 2010 r. przy czym w tym ostatnim okresie przebywał w pawilonie A, oddziale (...), celi nr (...). Następnie powód, w okresie od 9 kwietnia 2010 r. do 23 kwietnia 2010 r. , przebywał w oddziale (...), celi nr (...). Następnie powód przebywał w okresie od 23 kwietnia 2010 r. do 16 czerwca 2011 r. w celi nr 3 na oddziale (...)pawilonu (...). W dniu 16 czerwca 2011 r. powód został zwolniony z Zakładu Karnego w I.w związku z udzieleniem mu warunkowego przedterminowego zwolnienia na mocy postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 14.06.2011 r. , sygn. akt (...).

W okresie przypadającym od 8 kwietnia 2009 r. powód przebywał w przeludnionych celach w następujących okresach przy czym we wszystkich w celi (...): od 16 kwietnia 2009 r. do 21 kwietnia 2009 r. , od 28 kwietnia 2009 r. do 12 maja 2009 r. , od 14 maja 2009 r. do 24 czerwca 2009 r. , od 26 czerwca 2009 r. do 2 lipca 2009 r. , od 21 lipca 2009 r. do 6 sierpnia 2009 r. , od 7 sierpnia 2009 r. do 3 września 2009 r. i od 25 września 2009 r. do 2 października 2009 r. W tych okresach przeludnienia powód przebywał w sumie w sześć osób w celi przeznaczonej dla pięciu osób o powierzchni 17,1 m²

Stan techniczny cel zajmowanych przez powoda był dobry. Blendy w oknach wykonane były z poliwęglanu o przepuszczalności światła powyżej 80%. Po ich zamontowaniu w Zakładzie Karnym w I. zostały przeprowadzone

pomiary, które potwierdziły, że ilość światła jest właściwa. W celach funkcjonuje wentylacja grawitacyjna. Kontrole nie wykazały nieprawidłowej wentylacji pomieszczeń.

W celach nie ma ciepłej wody, osadzeni mogą korzystać z własnych czajników, mogą też wezwać oddziałowego, który zapewnia im dostęp do ciepłej wody. Osadzeni mają możliwość skorzystania z ciepłej kąpieli raz w tygodniu, w trakcie której mają wymienianą bieliznę i odzież.

Kącki sanitarne w celach jednostki penitencjarnej w I. były oddzielone od reszty celi w dwojaki sposób. W części była murowana zabudowa, a w pozostałych wykonywane z płyty twardej do wysokości około 1,6 m, a do wysokości około 2,5 m zasłonięte kotarą z tkaniny. W zakładzie karnym nie było problemu z zagrzybieniem, a w razie pojawienia się grzyba na ścianach, był on usuwany.

Osadzeni mają możliwość uczestniczenia w zajęciach kulturalno – oświatowych, spotkaniach ze sławnymi ludźmi, mogą korzystać z biblioteki. Dostęp do telefonu odbywa się zgodnie z grafikiem - rotacyjnie, jest limitowany czasowo z uwagi na ilość osób chętnych do skorzystania. Osadzonym raz w miesiącu wydawane były środki czystości i środki higieny osobistej. Ich ilość reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17.10.2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Środki do utrzymania czystości w celach są wydawane zgodnie z zarządzeniem wewnętrznym Dyrektora Zakładu Karnego. Część z tych środków wydawana jest osadzonym z urzędu, a środki jak pasta do zębów, czy krem do golenia wydawana jest na wniosek osadzonego.

Powód, będąc konwojowany na rozprawę, otrzymywał przed opuszczeniem jednostki penitencjarnej wyżywienie w postaci suchego prowiantu oraz napoju.

W pozwanej jednostce penitencjarnej istniał obowiązek okresowego wyłączania obwodów gniazd wtykowych na czas maksymalnie do dwóch godzin w ciągu dnia oraz podczas nocy. W rezultacie wyłączane było zasilanie w obwodach tych gniazd w porze nocnej od godz. 23.00 do 6.30, a w weekendy od godz. 1.00 do 6.30. W ciągu dnia wyłączanie zasilania gniazd wtykowych następowało rotacyjnie pomiędzy oddziałami w godzinach od 8.00 do 11.00.

Każdy z osadzonych miał zapewnioną możliwość spaceru przewidzianego przepisami kodeksu karnego wykonawczego. W Zakładzie znajduje się hala sportowa, z której osadzeni mogą korzystać zgodnie z grafikiem, organizowane są również zawody sportowe. Powód miał możliwość udziału w mszach świętych – w okresie, kiedy przygotowywał się do sakramentu bierzmowania co tydzień. Następnie miał możliwość uczestniczenia w mszach raz na dwa tygodnie – zgodnie z grafikiem. W przypadku, gdy skazani składali wniosek o umożliwienie im udziału w mszach co tydzień, wnioski takie były uwzględniane.

Powód nie zgłaszał skarg do Sądu Penitencjarnego. W czasie pobytu powoda w pozwanym Zakładzie Karnym został on umieszczony w celi, w której powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego była mniejsza niż 3 m². Miało to miejsce w okresach: od 12.09.2008 r. do 15.09.2008 r., od 22.09.2008 r. do 23.10.2008 r., od 29.10.2008 r. do 05.11.2008 r., od 10.11.2008 r. do 08.01.2009 r., od 13.05.2009 r. do 14.05.2009 r., od 18.05.2009 r. do 02.06.2009 r., od 09.06.2009 r. do 18.06.2009 r., od 22.06.2009 r. do 28.07.2009 r., od 29.07.2009 r. do 30.07.2009 r., od 06.08.2009 r. do 17.08.2009 r., od 18.08.2009 r. do 12.10.2009 r., od 30.11.2009 r. do 04.12.2009 r., od 12.03.2010 r. do 15.03.2010 r., od 17.03.2010 r. do 19.03.2010 r. i od 26.03.2010 do 23.04.2010 r.

Przed osadzeniem powoda w celach przeludnionych doręczano powodowi decyzję Dyrektora ZK w I.. Pozwany zwracał się z prośbą do SO w Elblągu III Wydziału Penitencjarnego o wyrażenie zgody na przedłużenie okresu osadzenia powoda w celi przeludnionej. W czasie odbywania kary pozbawienia wolności względem powoda sporządzono 29 wniosków o wymierzenie kar dyscyplinarnych za nieregularne zachowanie oraz brak podporządkowania się wychowawcom i funkcjonariuszom.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Podkreślono, iż podstawą dochodzonego zadośćuczynienia był art. 448 w zw. z art. 24 k.c. Odnosząc się do warunków panujących w celach w zakresie ich wyglądu, wyposażenia i wentylacji Sąd pierwszej instancji uznał, że spełniały one standardy określone

w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Kąćki sanitarne w celach mieszkalnych były oddzielone od reszty pomieszczenia w taki sposób, iż osadzonym został zapewniony odpowiedni poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Wyposażenie cel w sprzęt kwaterunkowy, jak również stan tego wyposażenia, podlegały kontroli służby penitencjarnej i nie było podstaw dla wyciągania negatywnych wniosków dla administracji Zakładu Karnego w I..

Odnośnie zarzutu powoda, iż nie zostało mu zapewnione odpowiednie wyżywienie na czas konwoju, podkreślił Sąd pierwszej instancji, iż w tym zakresie administracja pozwanej placówki penitencjarnej działała zgodnie z § 4 Zarządzenia nr (...) Dyrektora (...) z dnia 13 sierpnia 2010 r., w myśl którego osadzonemu konwojowanemu, zatrudnionemu poza terenem zakładu albo biorącemu udział w czynnościach procesowych lub pobierającemu naukę poza obrębem jednostki penitencjarnej dostarcza się, przed opuszczeniem zakładu, wyżywienie w postaci suchego prowiantu oraz napoju do zaspokojenia pragnienia na czas konwoju, zatrudnienia, planowanych czynności procesowych lub nauki. Te standardy zostały powodowi zapewnione.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, iż podnoszonych przez powoda okoliczności, mających świadczyć o odpowiedzialności pozwanego, nie potwierdzili przesłuchani w sprawie świadkowie K. S., D. K., R. W., J. K., M. W., J. T.. Na ich podstawie Sąd a quo doszedł do wniosków, iż powód miał dostęp do ciepłej wody, po uprzednim zgłoszeniu takiej potrzeby funkcjonariuszowi pozwanego, raz w tygodniu mógł korzystać z łaźni, nie był ograniczany w korzystaniu ze spacerów, zajęć kulturalno-oświatowych, sportowych, mszy świętych, cele w jakich przebywał powód miały zapewniony sprawny system wentylacji, odpowiedni poziom dostępu światła dziennego.

Na podstawie zeznań świadków J. S., R. S. i W. S. Sąd a quo doszedł do przekonania, iż cele mieszkalne w jakich osadzony był powód nie były zawilgocone, nie występował grzyb na ścianach, były sukcesywnie remontowane, zaś samo zachowanie funkcjonariuszy pozwanego nie było nacechowane wrogością względem powoda.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadków K. G., B. M. i A. S. oraz powoda B. S., gdyż były one sprzeczne z zeznaniami świadków D. K., R. W., J. K., M. W., J. T., J. S., R. S. i W. S..

Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił zarzutu powoda, jakoby pozwany ograniczał go w zakresie uprawnienia do odbywania spacerów – kiedy to zachowanie pozwanego w tej kwestii było zgodne z art. 112 § 1 kodeksu karnego wykonawczego, tak co do ilości, jak i czasu korzystania z tego uprawnienia.

W kwestii zgłaszanego przez powoda uchybienia polegającego na okresowym wyłączaniu napięcia elektrycznego w gniazdach ściennych, Sąd pierwszej instancji podkreślił, że zgodnie z art. 73 § 2 kodeksu karnego wykonawczego dyrektor ustala porządek wewnętrzny zakładu karnego, zaś w sposób szczegółowy kwestie regulaminu porządkowego są doprecyzowane § 14 i § 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności. Zgodnie z przepisami w/w rozporządzenia kwestia wyłączania zasilania w celach może znaleźć swoje odzwierciedlenie w treści porządku wewnętrznego danego zakładu karnego, a samo regulowanie wyłączania zasilania w określonych porach mieści się w ramach działalności danej jednostki penitencjarnej.

Nie znalazła potwierdzenia podnoszona przez powoda okoliczność, iż pozwany ograniczał mu dostęp do światła dziennego – w celach w jakich przebywał zainstalowane były w oknach tzw. blendy wykonane z poliwęglanu przezroczystego, zapewniającego przepuszczalność światła dziennego na poziomie przewyższającym 80%.

Nie dopatrył się Sąd a quo nieprawidłowości w działaniu pozwanego w kwestiach zapewniania osadzonym środków higieny osobistej, jak i środków czystości w celi. Osadzeni w pozwanej jednostce penitencjarnej otrzymywali te środki zgodnie z treścią rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, iż częstotliwość kąpieli powoda była zgodna z regulującym tę materię § 30 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, którą to okoliczność potwierdzili dodatkowo świadkowie K. S. i R. W.. Zaznaczono, iż pozwany zapewniał osadzonym możliwość korzystania z aparatów telefonicznych, zaś rozmowy odbywały się według ustalonego grafiku, co było powodowane koniecznością sprawiedliwego traktowania każdego z osadzonych korzystających z tego przywileju.

Powód podczas osadzenia miał możliwość korzystania z ćwiczeń fizycznych, zajęć kulturalno – oświatowych, mógł korzystać z biblioteki, pozwany aktywizował osadzonych poprzez organizowanie na terenie Zakładu Karnego koncertów, pogawędek ze znanymi osobami, itp. Nie było również podstaw dla uznania, iż powód na skutek zaniechań funkcjonariuszy pozwanego był narażony na negatywne oddziaływania osadzonych zaliczanych do tzw. grupy grypsujących.

Sąd a quo uznał za częściowo zasadny zarzut przedawnienia roszczenia podnoszony przez pozwanego. Mając na uwadze okoliczność, iż powód swych roszczeń upatrywał w bezprawnym działaniu pozwanego w okresie od dnia 24 maja 2006 r. do dnia 11 kwietnia 2011 r., zaś powództwo wytoczył w dniu 12 marca 2012 r., roszczenia jego, zgodnie z dyspozycją art. 442¹ § 1 k.c., uległy przedawnieniu za okres od 24 maja 2006 r. do 12 marca 2009 r.

W pozostałym zakresie Sąd pierwszej instancji wskazał, iż na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego nie można było przypisać pozwanemu odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych powoda, gdyż działania pozwanego nie było bezprawne w rozumieniu art. 417 k.c. Sąd a quo nie negował okoliczności, iż powód podczas pobytu w pozwanej placówce penitencjarnej był okresowo osadzany w celach przeludnionych, gdzie powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego nie spełniała standardu trzech metrów kwadratowych, niemniej jednak okoliczność przeludnienia nie kreowała, sama przez się, odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa. Wskazano, że pomimo zaniżenia powierzchni celi przypadającej powodowi, nie było innych uchybień pozwanego pogłębiających dyskomfort osadzonego w takich warunkach, tj. zapewniono zawsze liczbę łóżek adekwatną do zaludnienia celi, a kąćki sanitarne były oddzielone w sposób właściwy od reszty celi. Zaznaczono także, że o występowaniu zjawiska przeludnienia pozwany informował sąd penitencjarny w wymaganym prawem trybie.

Apelację od opisanego wyroku wniósł B. S. , zaskarżając go w całości, domagając się jego zmiany i uwzględnienia powództwa o zapłatę kwoty 74.000 zł , z tym jednak zastrzeżeniem , że wniósł o „ rozpatrzenie okresu trzech lat wstecz od dnia wniesienia pozwu ” .

Zarzucił skarżący, iż Sąd pierwszej instancji dokonał dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, niezasadnie opierając ustalenia stanu faktycznego sprawy na zeznaniach świadków – funkcjonariuszy pozwanego, a jednocześnie odmawiając wiarygodności zeznaniom świadków zawnioskowanych przez powoda . Kwestionował apelant ustalenia Sądu pierwszej instancji co do okresów w jakich przebywał w pozwanej jednostce penitencjarnej, jak również ustalenia, jakoby został warunkowo przedterminowo zwolniony z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku widział sprzeczności i ustalenia bezpodstawne . Ustalenie warunków bytowych panujących w celach Zakładu Karnego w I. w jakich osadzony był powód jedynie na podstawie zeznań świadków mających interes prawny w podawaniu okoliczności korzystnych dla strony pozwanej, było w ocenie skarżącego niedopuszczalne. Powtórzył swoje stanowisko odnośnie sposobu urządzenia kąćki sanitarnego , dostarczania posiłków podczas konwojów , narażenia na dym tytoniowy , uczestnictwa w praktykach religijnych i naturalnego oświetlenia cel .

Pozwany Skarb Państwa – Zakład Karny w I. w odpowiedzi na apelację powoda domagał się jej oddalenia oraz zasądzenia na od skarżącego kosztów procesu za drugą instancję .

Sąd Okręgowy ustalił i zważył , co następuje :

Apelacja B. S. okazała się uzasadniona jedynie w części . Sąd odwoławczy stoi na stanowisku , że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda przez osadzenie w Zakładzie Karnym w I. w celach , w których na jednego skazanego przypadało mniej niż 3 m² .

Wobec wskazywania przez Sąd pierwszej instancji wzajemnie sprzecznych i nie znajdujących umocowania w materiale sprawy okresów osadzenia powoda w Zakładzie Karnym w I. Sąd odwoławczy czyni własne ustalenia , po części na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu apelacyjnym . Na podstawie wykazu powierzchni cel z karty 267 , karty historii pobytów w celi przeludnionej (karta 59) oraz karty historii rozmieszczenia (karty 60 – 61) ustalono , że B. S. osadzony był :

- od 12 marca 2009 roku do 28 lipca 2009 roku w celi numer (...)(pawilon (...)) oddział(...) o powierzchni 17,11 m² ,
- od 28 lipca 2009 roku do 12 października 2009 roku w celi numer (...)(pawilon (...)) oddział (...)) o powierzchni 17,90 m² ,
- od 12 października 2009 roku do 25 marca 2010 roku w celi numer (...)(pawilon (...)) oddział (...)) o powierzchni 16,99 m² ,
- od 25 marca 2010 roku do 26 marca 2010 roku w celi numer(...)(pawilon (...)) oddział (...)) o powierzchni 17,35 m² ,
- od 26 marca 2010 roku do 30 sierpnia 2010 roku w celi numer(...)(pawilon(...)) oddział (...)) o powierzchni 11,87 m² ,
- od 30 sierpnia 2010 roku do 11 stycznia 2012 roku w celi numer (...)(pawilon (...)) oddział (...)) o powierzchni 17,30 m² ,
- od 11 stycznia 2012 roku do 8 lutego 2012 roku w celi numer (...)(pawilon (...)) oddział (...)) o powierzchni 6,38 m² ,
- od 8 lutego 2012 roku do 12 marca 2012 roku w celi numer (...)(pawilon (...)) oddział (...)) o powierzchni 13,90 m² .

Powodowi nie udzielano warunkowego przedterminowego zwolnienia .

W tym czasie w celi przeludnionej osadzony był w okresach :

- od 13 maja 2009 roku do 14 maja 2009 roku w celi numer (...) ,
- od 18 maja 2009 roku do 2 czerwca 2009 roku w celi numer (...) ,
- od 9 czerwca 2009 roku do 18 czerwca 2009 roku w celi numer (...) ,
- od 22 czerwca 2009 roku do 28 lipca 2009 roku w celi numer (...) ,
- od 29 lipca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku w celi numer (...) ,
- od 6 sierpnia 2009 roku do 12 października 2009 roku w celi numer (...) ,
- od 30 listopada 2009 roku do 4 grudnia 2009 roku w celi numer (...) ,
- od 12 marca 2010 roku do 15 marca 2010 roku w celi numer (...) ,
- od 17 marca 2010 roku do 19 marca 2010 roku w celi numer(...) ,
- od 26 marca 2010 roku do 23 kwietnia 2010 roku w celi numer(...) .

Łącznie w okresie niemal jednego roku (346 dni od 13 maja 2009 roku do 23 kwietnia 2010 roku) powód przebywał w celach przeludnionych przez 175 dni , w tym na przykład :

- w celi numer (...) nieprzerwanie przez 39 dni ,
- w celi numer(...) nieprzerwanie przez 68 dni ,
- w celi numer (...) nieprzerwanie przez 29 dni .

Na ocenę przywołanych okoliczności wpływ mają trzy kolejne zagadnienia . Po pierwsze pozwany twierdził , że pobyt w takiej celi następował po doręczeniu powodowi decyzji Dyrektora Zakładu Karnego , którą powód mógł zaskarżyć do sądu . Kwestia ta była sporna skoro powód podważał legalność osadzenia w celach przeludnionych , a w piśmie z 27 marca 2012 roku (karta 23) podał , że decyzję o umieszczeniu w jednej celi przeludnionej doręczono mu dopiero w 2010 roku . Wraz z odpowiedzią na pozew przedłożono tylko trzy decyzje : (...) z 26 marca 2010 roku o umieszczeniu w celi przeludnionej , (...) z 9 kwietnia 2010 roku o przedłużeniu okresu umieszczenia w celi przeludnionej i (...) z 23 kwietnia 2010 roku o ustaniu przyczyn umieszczenia w celi przeludnionej (karty 52 – 54) oraz pismo adresowane do sądu penitencjarnego zawiadamiające o potrzebie przedłużenia , trwającego od 26 marca do 8 kwietnia 2010 roku okresu osadzenia w celi przeludnionej , na dalszy okres – do 23 kwietnia 2010 roku . Sędzia penitencjarny wyraził zgodę (pismo pozwanego z adnotacją o aprobachie – karta 58) . Powód kwitował odbiór decyzji zawierających pouczenie o prawie do ich zaskarżenia . Z uprawnienia tego nie skorzystał . W konsekwencji za usprawiedliwione okolicznościami i legalne (patrz poniżej) uznać można umieszczenie powoda w przeludnionej celi numer 4 w okresie od 26 marca 2010 roku do 23 kwietnia 2010 roku . Oznacza to także , że okres pobytu w celach przeludnionych bez podstawy prawnej wyniósł , w czasie objętym pozewem , 146 dni . Przypadł on w czasie odbywania kary od 13 maja 2009 roku do 19 marca 2010 roku czyli w ciągu 311 dni . Najdłuższe nieprzerwanie okresy naruszenia wymogu 3 m² powierzchni celi przypadającej na jednego skazanego to 10 , 16 , 39 i 68 dni .

Po drugie w okresie od 13 maja 2009 roku do 19 marca 2010 roku doszło do zmiany przepisów określających powierzchnię cel mieszkalnych przypadającą na skazanego osadzonego w jednostkach penitencjarnych . Do dnia 5 grudnia 2009 roku Kodeks karny wykonawczy przewidywał w art. 110 i 248 , że skazanego można osadzić w celi wieloosobowej . Na jednego przypadać miało nie mniej niż 3 m² powierzchni . W szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego umieścić mógł osadzonych , na czas określony , w warunkach , w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m² na osobę . O takim umieszczeniu należało bezzwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego . Ustawą z dnia 9 października 2009 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dziennik Ustaw Numer 190 pozycja 1475) , która weszła w życie 6 grudnia 2009 roku , uchylono art. 248 k.k.w. , a w art. 110 k.k.w. wprowadzono nowe zasady umieszczania skazanego w celi , której powierzchnia wynosi mniej niż 3 m² na osobę . Dyrektor zakładu karnego mógł umieścić skazanego na czas określony , nie dłuższy niż 90 dni , w celi mieszkalnej , w której powierzchnia przypadająca na osobę wynosi nie mniej niż 2 m² , między innymi wówczas , gdy zachodziła konieczność natychmiastowego umieszczenia w zakładzie karnym nieposiadającym wolnych miejsc w celach mieszkalnych skazanego na karę pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata . Dyrektor wydawał w tym celu decyzję określającą czas oraz przyczyny umieszczenia skazanego w warunkach , w których powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego wynosi mniej niż 3 m² , a także oznaczał termin , do którego skazany ma w tych warunkach przebywać .

Pozwany Skarb Państwa nie wykazał (nie podjął inicjatywy dowodowej w tym kierunku) aby w okresach osadzenia B. S. w celach przeludnionych , przypadających pomiędzy 13 maja 2009 roku , a 4 grudnia 2009 roku występowały szczególnie uzasadnione przyczyny usprawiedliwiające podjęcie takich działań oraz aby zawiadamiano sędziego penitencjarnego . Umieszczenie w celach przeludnionych w dniach od 12 do 15 marca i od 17 do 19 marca 2010 roku (łącznie 6 dni) nastąpiło bez wydania wymaganej decyzji z art. 110 § 2e k.k.w. (pozwany nie przedłożył takiej decyzji) .

Po trzecie istotną zazwyczaj okolicznością jest ustalenie liczby osób osadzonych w celi przeludnionej, a zatem skala przekroczenia poziomu 3 m^2 . Ta kwestia jest w rozstrzyganej sprawie niejasna. Przedstawiono jedynie kartę historii rozmieszczenia (karty 60 – 61) gdzie wymienia się współosadzonych w okresach pobytu powoda w poszczególnych celach. Z ujawnionych tam danych wynika, że historia dotyczy także okresów przeludnienia, ale łączna liczba osadzonych wyłącza przyjęcie aby przebywali oni tam jednocześnie. Tytułem przykładu – w pięcioosobowej celi numer (...) o powierzchni $17,30 \text{ m}^2$ nie mogło przebywać jednocześnie siedemnastu skazanych. To zagęszczenie, na które sam powód się nie powoływał. Twierdził on natomiast, że niekiedy osadzonych było o czterech więcej niż limit, ale już w 2009 roku problem taki nie występował i jak należy wnosić z jego wywodów z pisma datowanego na 27 marca 2012 roku (karta 23), sytuacja uległa poprawie. Dotyczy to zatem dokładnie okresu objętego żądaniem powoda w postępowaniu apelacyjnym. Oznacza to, że powierzchnia przypadająca na jednego skazanego oscylowała pomiędzy 2, a 3 m^2 . Wobec braku aktywności pozwanego w wykazaniu, że bezspornie występujące przeludnienie prowadziło tylko do nieistotnego naruszenia normy powierzchni, pozostaje przyjęcie, że skala tych naruszenia była taka jak opisywał powód.

Ostatecznie ustalono zatem, że w okresie objętym żądaniem podtrzymywanym przez powoda w postępowaniu apelacyjnym, czyli za okres od dnia 12 marca 2009 roku do 12 marca 2012 roku był on osadzony przez 146 dni w celach, których powierzchnia przypadająca na jednego skazanego wyniosła pomiędzy 2, a 3 m^2 i takie zachowanie pozwanego Skarbu Państwa było bezprawne. W konsekwencji utraciły znaczenie zagadnienia związane z dochodzeniem roszczeń z tego tytułu sprzed 12 marca 2009 roku, a zatem nie ma potrzeby rozważań o podstawie faktycznej i prawnej uwzględnienia przez Sąd pierwszej instancji zarzutu częściowego przedawnienia roszczeń powoda.

Wskazać trzeba dalej, że Sąd pierwszej instancji zakładając, że tzw. kącik sanitarny wykonano w sposób zapewniający intymność nie uwzględnił dowodu z pisma Rzecznika Praw Obywatelskich załączonego na karcie 137 – 139 akt sprawy. Pochodzi ono z 15 lipca 2011 roku, a zatem okresu objętego żądaniem powoda. Dotycząc zasadniczo innej problematyki (skazanych „chronionych” – powód przeczył aby należał do tej grupy), stwierdza jednak także stan kącików sanitarnych. Ich wydzielenie „krótką, nieraz podartą lub brudną tkaniną”, nie wystarcza do zapewnienia intymności. Treść dokumentu koreluje z zeznaniami świadków K. G. (karta 134), B. M. (karta 135) i A. S. (karta 206) oraz powoda (karta 188). Siłę tych dowodów osłabia natomiast konfrontacja z historią rozmieszczenia i historią pobytów w celi przeludnionej. Nie można bowiem jednoznacznie połączyć treści pisma z okresami kiedy powoda osadzono w celach przeludnionych. Również świadkowie nie byli osadzeni w jednej celi z powodem w okresach kiedy występowało w nich przeludnienie. B. M. opisywał zły stan kącika sanitarnego w celi numer 17. Przebywał w niej razem z powodem, ale bez naruszenia norm powierzchni, a i sam powód w tej celi nie był osadzany w warunkach przeludnienia. Uprawnione jest założenie, że niedogodności wynikające z niezbędnego połączenia w ramach jednej, stosunkowo niewielkiej celi (liczba osadzonych $\times 3 \text{ m}^2$ lub więcej) części mieszkalnej przeznaczonej dla stałego pobytu większej liczby mężczyzn oraz służącej im wszystkim części sanitarnej, zawsze wywołuje naturalne niedogodności. Można dążyć do ich minimalizowania. W rozstrzyganej sprawie połączenie bezprawnego, długotrwałego przeludnienia i niedostatecznego izolowania części sanitarnej, wzmacniać mogło uciążliwości, zwiększając poczucie krzywdy wywołanej samym ograniczeniem przestrzeni bytowej. Jak jednak wskazano brak przekonujących dowodów, że tak było.

Podstawę prawną odpowiedzialności pozwanego stanowił art. 23 w zw. z art. 24 k.c. i 448 k.c. Zgodnie z treścią art. 24 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. Na zasadach przewidzianych w kodeksie uprawniony może również żądać zadośćuczynienia pieniężnego. Z kolei art. 448 k.c. przewiduje, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Mając na względzie powyższe przesłankami ochrony dóbr osobistych, które muszą być spełnione łącznie, są naruszenie tego dobra i bezprawność naruszenia. Nie wymaga się winy sprawcy naruszenia dóbr osobistych oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania, co powoduje, że dochodzący ochrony nie musi tej przesłanki

udowadniać . Na stronie pozwanej natomiast spoczywa obowiązek wykazania , że jej działanie było zgodne z prawem . Bezprawność postępowania oznacza działanie lub zaniechanie sprzeczne z porządkiem prawnym i zasadami współżycia społecznego .

Zgodnie z powyższym, w niniejszej sprawie na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia, że odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w I. w warunkach godzących w jego dobra osobiste . Pozwanego natomiast obciążał obowiązek wykazania , że działał w myśl przepisów prawa i nie naruszył dóbr osobistych powoda . Podkreślił tę kwestię również Europejski Trybunał Praw Człowieka w orzeczeniach wydanych na gruncie art. 3 Konwencji Europejskiej Praw Człowieka wskazując , że to na Państwie spoczywa ciężar wykazania , że doznane przez osadzonego w zakładzie karnym cierpienia i urazy nie zostały spowodowane postępowaniem władz (decyzja ETPC z 13.11.2003 O. v. Polska 55264/00; LEX nr 81430) .

Z kolei art. 417 k.c. wprowadza zasadę odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej . Warunkiem odpowiedzialności Skarbu Państwa jest bezprawne działanie jego funkcjonariuszy .

W ocenie Sądu odwoławczego przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa za naruszenie godności B. S. wywołane długotrwałym umieszczeniem w celach przeludnionych ziściły się .

Wysokość zadośćuczynienia powinna być odpowiednia , to jest adekwatna zwłaszcza do rodzaju naruszonego dobra , zakresu dolegliwości wywołanych naruszeniem (ich natężenia i czasu trwania) i stopnia ich uciążliwości . W rozstrzyganej sprawie powtarzalnie i długotrwanie (nieraz w okresach wielotygodniowych) naruszono dobra osobiste powoda przez osadzenie w celach przeludnionych , mnożąc w sposób nieuprawniony oczywiste i usprawiedliwione ograniczenia swobód osobistych wywołane prawomocnym orzeczeniem karty pozbawienia wolności . Słuszne było zatem przyznanie zadośćuczynienia w kwocie 5.000 zł jako spełniającego funkcję kompensacyjną i nie wzbogacającego powoda .

Odsetki zasądzono na podstawie art. 481 §§ 1 i 2 k.c. od dnia wyrokowania – zgodnie z żądaniem B. S. . Pozwany pozostawał w opóźnieniu przynajmniej od dnia następnego po doręczeniu odpisu pozwu , ale Sąd związany był żądaniem powoda .

W konsekwencji zaskarżony wyrok , na mocy art. 386 § 1 k.p.c. , zmieniono .

W pozostałym zakresie apelacja była bezzasadna . Po pierwsze zasadnicze konsekwencje wywołuje zawężenie przez powoda granic apelacji w sposób określony na jej 5 stronie (karta 239) . Powód popiera swoje żądania zgłoszone w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji , ale tylko znajdujące swoje uzasadnienie w wydarzeniach powstałych w okresie od dnia 12 marca 2009 roku do 12 marca 2012 roku . Wobec dotychczasowego sposobu formułowania roszczeń , to jest zasadniczo bez przywoływania zdarzeń przez określenie ich daty , miejsca i okoliczności , nie można ich jednoznacznie umieścić w określonym okresie czasu . Kwestia ta przesądza także o niskiej wartości dowodowej zeznań świadka A. S. , który przebywał z powodem w jednej celi , ale przed 2008 rokiem (tak karta historii rozmieszczenia j.w. i zeznania samego świadka karta 206) .

Dodatkowo znaczna część zarzutów już na etapie orzekania przez Sąd pierwszej instancji pozostawała nieudowodniona , części zarzutów powód nie poświęcił w postępowaniu dowodowym jakiegokolwiek uwagi , a po części były one oczywiście bezzasadne . Zwrócić należy uwagę , że powództwo B. S. to zbiór różnorodnych zarzutów odnoszących się do okoliczności odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności . Największy ciężar gatunkowy mają obszernie wymienione na stronie 9 pozwu (karta 10) rozliczne przejawy rozstroju zdrowia lub niepożądanych objawów emocjonalnych . Niezależnie od opisanego wyżej braku dowodu na inne naruszenia dóbr osobistych powoda niż wynikające z okresowego osadzenia w celach przeludnionych , nie udowodniono żadnej z wymienianych dolegliwości somatycznych lub psychicznych , ani powód nie poświęcił tym kwestiom żadnej uwagi , poza ich

sformułowaniu w pozwie . Sądzić należy tymczasem , że dla określenia przez powoda wysokości zadośćuczynienia dochodzonego w niniejszej sprawie okoliczności te miały doniosłe znaczenie .

Ponadto jako oczywiście pozbawione podstaw uznać należy zarzuty , że zmuszany był do korzystania z cudzych naczyń , ponieważ jest to zachowanie naturalne dla miejsc zbiorowego żywienia i nie wyklucza zachowania rygorów sanitarnych . Nie wiadomo jakie były podstawy zarzutu zmuszania do picia i mycia się w brudnej wodzie skoro nie przytoczono jakichkolwiek okoliczności , a te musiały być przecież bardzo charakterystyczne , adekwatne do tak nietypowego zarzutu . Zupełnie niesprawdzalny jest ogólnikowy zarzut „ zmuszania do robienia różnorodnych rzeczy ” . Być może poprawna teoretycznie teza , że świetlówki dawnej konstrukcji zawierają wewnątrz gaz szkodliwy dla zdrowia , nie wiązała się z zarzutem narażenia na jego oddziaływanie .

Za nieudowodnione uznać trzeba zarzuty bezprawnego pozbawienia zajęć kulturalno – oświatowych , spacerów i odżywiania skoro jednocześnie sam powód przyznał , że niekiedy uczestniczył w takich zajęciach (przesłuchanie powoda karta 188) , spacerował regularnie i otrzymywał posiłki . Zdaje się zatem , że kwestionuje najwyżej jakość tych świadczeń . Nie był także pozbawiany posiłków w dniach rozpraw . Według redakcji petitum pozwu nie dostawał wówczas jakichkolwiek posiłków , również „ suchego prowiantu ” , czemu przeczą zeznania świadków – funkcjonariuszy Służby Więziennej , ale i K. G. (karta 134v) .

Jak chodzi o pozostałe zarzuty mieszczące się w granicach apelacji to Sąd odwoławczy zasadniczo podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji , zakładając ich aktualność także dla ograniczonego przez apelanta czasu występowania okoliczności uzasadniających jego roszczenie , a zatem nie ma potrzeby ich szczegółowego powtarzania . W szczególności trafne są ustalenia odnośnie braku podstaw do stawiania zarzutów : limitowania dostępu do telefonu , sprawności wentylacji grawitacyjnej cel , dostępności ciepłej wody użytkowej , czy okresowego wyłączania obwodów elektrycznych .

Odnośnie pozostałych wskazać należy , że wymienione przez powoda niedostatki w stanie ścian i podłóg nie stanowią naturalnego źródła naruszenia dóbr osobistych - nie wykazano aby przekraczały przeciętną miarę i były źródłem cierpienia wymagających kompensacji materialnej . O naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osoby osadzonej w izolacji więziennej nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takiej placówce , polegających np. na niższej od oczekiwanej jakości warunków bytowych , w tym sanitarnych .

Powód widzi naruszenie swych dóbr osobistych przez kąpiel ograniczoną do 7 minut , raz w tygodniu . Nie jest jasne czy kwestionuje się normatywne określenie częstotliwości i czasu korzystania z łaźni , czy też , jak w piśmie z 27 marca 2012 roku (karta 22) , przeczy aby zasady te w Zakładzie Karnym w I. honorowano . W tym ostatnim przypadku zarzut nie potwierdził się . Reguły udostępniania łaźni opisał zaś Sąd Rejonowy , dochodząc do trafnego wniosku , że zachowania pozwanego nie są bezprawne .

Zarzutu pozbawienia możliwości wykonywania ćwiczeń fizycznych bliżej nie sprecyzowano . Sądzić należy , że odbywanie kary pozbawienia wolności nie wyklucza ćwiczeń fizycznych . Chodzić mogło raczej o zorganizowane formy aktywności fizycznej lub takie , które wymagają korzystania z infrastruktury lub sprzętów służących uprawianiu kultury fizycznej . W tym przypadku Sąd Rejonowy poczynił ustalenia znajdujące umocowanie w materiale dowodowym .

Powód twierdził , że w celach brak odpowiedniego oświetlenia naturalnego co wywołano instalowaniem blind , krat i kosztów . Chodzi zatem po pierwsze o niezbędne środki bezpieczeństwa i izolacji , a w tym zakresie nie może zgłaszać własnych oczekiwań względem jednostki penitencjarnej . Po drugie na naturalne doświetlenie pomieszczenia wpływa umieszczenie w oknach płyt z tworzywa sztucznego . Pozwany złożył dokument poświadczający ich dopuszczenie do użycia w budownictwie (karta 51) .

Zmuszanie do wdychania dymu papierosowego nie dotyczyło osadzania w celach dla osób palących , bowiem zarzutu takiego powód nie postawił . Przekonywał natomiast , że jest wyczulony na ten zapach , spotykał się z nim poza celą ,

a przyczynę widział w naruszeniu przez funkcjonariuszy zakazu palenia w miejscach publicznych . Zakładając , na potrzeby uzasadnienia , prawdziwość tej tezy wskazać trzeba , że z natury rzeczy nie był więc narażony na częste i długotrwałe działanie dymu tytoniowego . Nie ma zatem mowy o naruszeniu dóbr osobistych , a pozew pełnił raczej funkcję napiętnowania zachowań funkcjonariuszy , które powód ocenia negatywnie . Pozew o zapłatę zadośćuczynienia celowi temu nie służy .

Powód twierdził , że był karany dyscyplinarnie za czyny , których nie popełnił . Przedstawiono listę wymierzonych B. S. kar (karta 129) . Powód nie rozwinął zarzutu przez wskazanie bliższych okoliczności , co nie pozwala nawet na przyporządkowanie zarzutu , którejs z wymienionych kar dyscyplinarnych . Przede wszystkim jednak wymierzenie kary może być przez skazanego zaskarżone - patrz art. 144 § 5 i 7 k.k.w. Powód nie twierdził aby z uprawnienia tego korzystał .

Inne zarzuty kierowane przeciwko funkcjonariuszom pozwanego (narażanie na kontakty z osobami zaliczanymi do grupy „ grypsujących ” , opieszałość) pozostały gołosłowne . Podkreślić trzeba , że brak jest danych do tego aby zachowanie funkcjonariuszy pozwanego postrzegać jako indywidualną , skierowaną przeciwko powodowi represję . W oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy uznać należało , że działania administracji jednostki penitencjarnej pozwanego przedsiębrane w stosunku do powoda mieściły się w ramach wyznaczonych przez obowiązujący porządek prawny i nie były nacechowane złą wolą , a także nie miały na celu naruszania godności osobistej powoda .

Powód podał , że w 2008 lub 2009 roku zarażony został świerzbem (karta 25) . Nie jest zatem jasne czy fakt ten nadal należy do zdarzeń objętych pozewem . Ponadto mechanizm zarażenia nie został udowodniony , zaś z samego faktu , że do niego doszło nie można wnosić o bezprawnych zachowaniach pozwanego .

B. S. twierdzi , że wydawane zgodnie z przepisami środki higieny i czystości były niewystarczające . Sam nawiązuje do art. 111 k.k.w. , który przewiduje , że skazanemu zapewnia się warunki niezbędne do utrzymania higieny osobistej . Powinność ta określana jest bliżej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dziennik Ustaw Numer 186 pozycja 1820) – załącznik „ Środki higieny dla osób osadzonych ” . Według zestawienia przedstawionego przez powoda (karta 26) wydawano mu środki higieny z częstotliwością i ilością zgodną z rozporządzeniem .

Twierdził powód wreszcie , że ograniczano mu dostęp do praktyk religijnych . Ściślerzecz biorąc , korzystał w 2009 roku w sposób wzmożony z możliwości uczestnictwa w posłudze kapłańskiej , w związku z bierzmowaniem . Później nie uwzględniono zaś jego wniosku o możliwość cotygodniowego uczestnictwa we mszy świętej . Według art. 106 k.k.w. skazany ma prawo do uczestniczenia w nabożeństwach w dni świąteczne . Korzystanie z wolności religijnej nie może naruszać zasad tolerancji , ani zakłócać ustalonego porządku w zakładzie karnym . Zasady te potwierdza rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 2 września 2003 roku w sprawie szczegółowych zasad wykonywania praktyk religijnych / ... / (Dziennik Ustaw Numer 159 pozycja 1546) . W związku z potrzebą pogodzenia uprawnienia do uczestnictwa w nabożeństwach z obowiązkiem tolerancji , rozumianym jako wyłączenie działań administracji zakładu , które mogłyby naruszać swobodę skazanego , niezbędna jest przede wszystkim jego aktywność , to jest każdorazowe manifestowanie chęci uczestnictwa w nabożeństwie w dni świąteczne . Powód ograniczył się do wskazania , że nie uwzględniono jego wniosku . Nie ma podstaw aby sądzić , że trwale ograniczono jego uprawnienia . Występowaniu takiego problemu przeczą świadkowie R. W.(karta 131v) , P. S.(karta 133v) i J. S.(karta 133) . Świadcowie K. G.i B. M. wskazywali na możliwość uczestnictwa we mszy co dwa tygodnie . Byli osadzeni z powodem w jednej celi w okresie objętym zarzutami apelacyjnymi . Nie wskazywali na kontestowanie przez powoda tych zasad . W konsekwencji zeznania B. S. , że „ w mszach mógł uczestniczyć co dwa tygodnie , ale nie był na nie doprowadzany ” (karta 162) , poza pewną niespójnością tej wypowiedzi , pozostały gołosłowne .

Powód nie wykazał aby w związku z wykonywaniem kary w pozwanej jednostce penitencjarnej doznał dolegliwości przekraczających poziom niedogodności naturalnie związanych z odbywaniem kary pozbawienia wolności . W konsekwencji jego apelację w pozostałym zakresie oddalono , o czym orzeczono na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na mocy art. 102 k.p.c. Apelant podtrzymywał żądanie zapłaty kwoty 74.000 zł . Okazało się one usprawiedliwione tylko do kwoty 5.000 zł . W pozostałym zakresie uległ , co uzasadniać mogło zasądzenie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania apelacyjnego . Uwzględniając jednak szczególne okoliczności wynikające z sytuacji materialnej powoda - nierokującej poprawy – oraz charakteru zgłoszonego roszczenia , którego rola kompensująca naruszenie dóbr osobistych nie powinna być niwelowana pochłonięciem przez koszty procesu strony przeciwnej , odstąpiono od obciążania powoda tymi kosztami .